

**ĐÀO TẠO TỪ XA BẰNG TRUYỀN HÌNH HỘI NGHỊ: THUẬN LỢI,
KHÓ KHĂN VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN TRONG ĐIỀU KIỆN HIỆN NAY**

Nguyễn Văn Hòa

Trung tâm Đào tạo Từ xa, Đại học Huế

TÓM TẮT

Đào tạo từ xa bằng truyền hình hội nghị đang đứng trước những thuận lợi trong điều kiện cạnh tranh và hội nhập, đó là sự phát triển của công nghệ và thông tin, xu hướng phát triển của giáo dục từ xa, sự quan tâm của Đảng và Nhà nước. Bên cạnh những thuận lợi đó, còn có không ít khó khăn cần phải có những giải pháp hữu hiệu phù hợp với thực tế ở nước ta trong quá trình chuyển đổi từ mô hình đào tạo truyền thống qua mô hình đào tạo hiện đại - ứng dụng công nghệ thông tin. Đào tạo từ xa bằng hình thức truyền hình hội nghị sẽ phát triển nhanh trong tương lai và ngày càng đóng góp tích cực trong quá trình hội nhập và nâng cao năng lực cạnh tranh trong giáo dục và đào tạo. Ứng dụng truyền hình hội nghị trong đào tạo là yêu cầu bức thiết của các cơ sở đào tạo từ xa ở Việt Nam hiện nay.

1. Đặt vấn đề

Điểm khác biệt của giáo dục từ xa là được thực hiện thông qua các phương tiện thông tin, chứ không phải thông qua sự tiếp xúc trực tiếp giữa người dạy và người học. Lâu nay, chúng ta tiến hành đào tạo từ xa chủ yếu bằng cách cung cấp cho người học một hệ thống học liệu để người học tự học, tự nghiên cứu; còn sự tác động trực tiếp (mặt giáp mặt) giữa người dạy và người học vẫn diễn ra theo lối truyền thống, có khác chăng chỉ là thời lượng chiếm từ 15% đến 25% so với đào tạo chính quy. Với sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và sự lan tỏa của nó đến mọi nơi, đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội; cùng với nhu cầu học tập thường xuyên, học tập suốt đời của mọi người, đào tạo từ xa đang đứng trước nhiều thuận lợi nhưng cũng không ít khó khăn trong việc hiện thực hóa một cách sinh động triết lý giáo dục: "Mở cơ hội học tập cho mọi người" thông qua đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong điều kiện cạnh tranh và hội nhập.

2. Nội dung

Công nghệ thông tin là nhân tố quan trọng thúc đẩy sự phát triển của giáo dục theo hình thức đào tạo từ xa. Nó đem lại một phương tiện giảng dạy hiện đại, hữu hiệu và thu hút người học. Mạng Internet làm cho khoảng cách về địa lý ngày càng rút ngắn, làm cho sự tác động trực tiếp giữa người dạy và người học dần dần được thay thế bằng sự tác động gián tiếp thông qua các phương tiện thông tin và truyền thông tiện ích, phù

hợp với xu thế phát triển của thời đại. Đã đến lúc, giáo dục theo hình thức từ xa ở nước ta phải chuyển đổi theo hướng hiện đại, nếu như không muốn tụt hậu xa hơn so với các nước trong khu vực và thế giới. Sự chuyển đổi này cần phải có một lộ trình đúng đắn, hợp lý và cần thử nghiệm nhiều lần theo phương châm "*dò đá qua sông*". Quá trình này chưa có tiền lệ ở nước ta nhưng là quá trình chuyển đổi tất yếu, nên phải vừa đi vừa học hỏi. Quá trình này có nhiều thuận lợi, nhưng cũng lắm khó khăn và thách thức.

2.1. Những thuận lợi cơ bản

Đào tạo từ xa bằng hình thức truyền hình hội nghị ở nước ta hiện nay có những thuận lợi cơ bản sau:

Thứ nhất, cần thấy rằng việc đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin là yêu khách quan của hình thức đào tạo từ xa, chỉ có đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin thì mới xóa bỏ sự rào cản về mặt địa lý, mở rộng sự hợp tác và đem lại cơ hội học tập cho nhiều người. Do đó, muốn mở rộng quy mô trên cơ sở nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo theo kịp với xu thế phát triển xã hội và xứng tầm thời đại thì nhất thiết phải ứng dụng công nghệ thông tin. Sự ứng dụng này đang nhận được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và của các cấp, các ngành. Đây chính là thuận lợi rất lớn cho đào tạo từ xa trong việc *chuyển đổi* từ mô hình đào tạo truyền thống sang mô hình *đào tạo hiện đại* - ứng dụng công nghệ thông tin.

Thứ hai, đào tạo từ xa đòi hỏi phải có những phương tiện giao tiếp giữa người dạy với người học, giữa người học với người học. Hiện nay, phương tiện giao tiếp có hai loại *đồng nhịp* hay *phối nhịp* và *không đồng nhịp* hay *lệch nhịp*. Đào tạo từ xa bằng truyền hình hội nghị là một phương tiện giao tiếp đồng nhịp, nó giúp cho tất cả người học không cần phải sử dụng các phương tiện cá nhân mà vẫn tương tác được với người dạy qua các cầu truyền hình. Trong đào tạo từ xa, truyền hình hội nghị đang trở thành một xu hướng tất yếu và ngày càng phát triển mạnh mẽ. Bởi truyền hình hội nghị cho phép một giảng viên ở bất kỳ một điểm cầu nào đều có thể giảng dạy trực tiếp với nhiều sinh viên ở nhiều điểm cầu khác nhau tại nhiều địa phương khác nhau một cách trực quan sinh động. Qua đây, người học được tiếp cận với nhiều giảng viên giỏi. Ưu điểm và thế mạnh này cần được khai thác và sử dụng có hiệu quả. Chính sự phát triển của công nghệ thông tin và truyền thông sẽ cho phép chúng ta triển khai hình thức này ngày càng thuận lợi. Đây chính là cơ hội mà chúng ta không thể lưỡng lự hay chờ đợi. Chờ đợi cũng có nghĩa là đóng cửa, khước từ các thành tựu của công nghệ thông tin, làm giảm năng lực cạnh tranh của các cơ sở đào tạo.

Thứ ba, ứng dụng truyền hình hội nghị trong đào tạo từ xa không những đem lại khả năng sử dụng các phương tiện kỹ thuật mới trong việc chuyển giao tri thức, mà còn đem lại sự hiểu biết sâu sắc hơn về bản chất của quá trình dạy học như là một quá trình nhận thức tích cực nhằm phát huy khả năng thông minh và sáng tạo của con người – nguồn nội lực quan trọng nhất của đất nước, yếu tố quyết định nhất trong cạnh tranh và

hội nhập. Vì thế ứng dụng truyền hình hội nghị trong đào tạo từ xa ở nước ta hiện nay là một cơ hội để vừa đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; vừa phát triển và nâng cấp cơ sở vật chất – kỹ thuật cho các cơ sở giáo dục, đào tạo.

Thứ tư, toàn cầu hoá là hệ quả tất yếu của sự phát triển khoa học và công nghệ, đặc biệt là công nghệ thông tin. Nó là thành quả của văn minh nhân loại, nó đã và đang mở ra nhiều cơ hội cho việc học tập, tiếp cận thông tin; thông qua đó tạo điều kiện thuận lợi cho việc triển khai ứng dụng truyền hình hội nghị trong đào tạo từ xa ở nước ta hiện nay. Toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế; đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước gắn với phát triển kinh tế tri thức, đây chính là điều kiện thuận lợi để đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo nói chung và trong đào tạo từ xa nói riêng.

2.2. Những khó khăn, thách thức

Bên cạnh những thuận lợi nêu trên, cái mới ban đầu được áp dụng bao giờ cũng gặp không ít khó khăn, đó là:

Thứ nhất, việc triển khai thực hiện và tính hiệu quả của đào tạo bằng truyền hình hội nghị còn nhiều bất cập, khó khăn. Cho đến nay, ở nước ta đã có gần 20 cơ sở tham gia đào tạo theo hình thức giáo dục đào tạo từ xa. Xét trên tổng thể, hầu hết các cơ sở này chủ yếu vẫn tiến hành đào tạo theo cách cũ của những năm về trước. Trung tâm Đào tạo Từ xa – Đại học Huế qua hơn 15 năm đào tạo, tuy đã có 95.561 sinh viên tốt nghiệp nhưng công nghệ đào tạo không thoát khỏi tình trạng chung của cả nước, chậm đổi mới, không theo kịp yêu cầu khu vực hóa và quốc tế hóa trong giáo dục và đào tạo. Ngay cả những cơ sở đào tạo được trang cấp khá đầy đủ và đồng bộ các phương tiện cho đào tạo trực tuyến vẫn chưa triển khai được đào tạo một cách hiệu quả. Số người được đào tạo trực tuyến theo hình thức truyền hình hội nghị rất ít so với số người được đào tạo bằng công nghệ cũ. Tình hình này cũng phản ánh phần nào thực trạng việc áp dụng công nghệ thông tin ở các trường đại học ở nước ta hiện nay, đôi khi còn mang nặng hình thức, kém hiệu quả, gây ra không ít lãng phí. Có những cơ sở được đầu tư các phương tiện thông tin tốn không ít tiền của nhưng công suất sử dụng rất thấp; phương tiện nhanh chóng bị lạc hậu trước sự đổi mới công nghệ với tốc độ ngày càng cao. Trong bối cảnh chung đó, triển khai đào tạo trực tuyến bằng truyền hình hội nghị ở Việt Nam có thể nói rằng, chưa có tiền lệ để tham khảo, học tập và trao đổi kinh nghiệm. Đây chính là một trong những khó khăn đối với các cơ sở đào tạo theo hình thức giáo dục từ xa trong quá trình triển khai đào tạo trực tuyến bằng hình thức truyền hình hội nghị

Thứ hai, đào tạo từ xa bằng hình thức truyền hình hội nghị đòi hỏi phải sử dụng nhiều công nghệ mới và được trang bị một cách đồng bộ từ cơ sở đào tạo đến các địa phương có người theo học. Trong điều kiện hiện nay ở nước ta, khi triển khai hình thức đào tạo này, cơ sở đào tạo phải đối mặt với một môi trường đào tạo thiếu thốn khó khăn

và không đồng bộ về phương tiện; ngay cả điện lưới quốc gia cũng không đảm bảo, lúc có, lúc không, nơi có, nơi không. Do đó, để tiến hành công việc này một cách suôn sẻ, cần phải có một nguồn lực tài chính lớn mà trong đó về phía Nhà nước hỗ trợ là chính. Trong khi đó, các cơ sở đào tạo theo hình thức giáo dục từ xa không có sự đầu tư của Nhà nước. Học phí là nguồn lực tài chính duy nhất đảm bảo cho mọi hoạt động của mình. Thực tế trong những năm qua, học phí ở các cơ sở này được xem xét theo nguyên tắc lấy thu bù chi. Học phí được tính theo cách đào tạo cũ. Vì thế, khi chuyển qua cách đào tạo mới, tất yếu sẽ nảy sinh những bất cập nhất định chưa có thể giải quyết ngay được. Hiện nay, có một nghịch lý là áp dụng công nghệ đào tạo mới lại tốn kém hơn so với cách đào tạo cũ; chi phí cho những lớp học bằng hình thức truyền hình hội nghị lớn hơn so với những lớp học trực tiếp theo cách truyền thống. Qua thực tế triển khai đào tạo ở 19 điểm cầu cho gần 3.000 sinh viên của Trung tâm Đào tạo Từ xa – Đại học Huế cho thấy, chi phí đào tạo lớn hơn từ 1,5 đến 1,7 lần so với cách đào tạo cũ. Đây chính là một trong những rào cản đối với việc áp dụng công nghệ đào tạo mới.

Thứ ba, đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý và cán bộ kỹ thuật nghiệp vụ còn nhiều bất cập trước công nghệ đào tạo mới, từ thói quen cố hữu ở những lớp dạy theo lối truyền thống chuyển qua những lớp dạy trực tuyến bằng truyền hình hội nghị đòi hỏi phải thay đổi không những về mặt phương pháp, sự tương tác giữa người dạy và người học, giữa người học với người học, giữa người dạy và người phụ trách kỹ thuật; mà còn đòi hỏi về mặt trình độ kỹ năng sử dụng các phương tiện công nghệ thông tin và bài giảng điện tử. Vì vậy, việc lựa chọn đội ngũ giảng viên tham gia giảng dạy theo hình thức này rất khó khăn; phần lớn giảng viên còn rất bỡ ngỡ và thiếu kinh nghiệm.

Thứ tư, sự hợp tác giữa các cơ sở đào tạo với các đơn vị kinh doanh có tiềm lực công nghệ thông tin mạnh và sự kết nối giữa các cơ sở đào tạo còn nhiều khó khăn, thiếu bền vững. Việc ứng dụng công nghệ mới về thông tin và truyền thông nói chung và đào tạo bằng hình thức truyền hình hội nghị nói riêng chỉ triển khai hết những tiềm năng và hiệu quả nếu biết tận dụng và phát huy lợi thế của các đối tác và của các cơ sở đào tạo trên cơ sở các bên cùng có lợi; mặt khác, còn tùy thuộc vào sự thu hút người học, phải có được nhiều người cùng tham gia học ở nhiều địa điểm khác nhau và mỗi điểm như vậy phải có một số lượng người nhất định. Cái khó hiện nay là mạnh ai nấy làm; phân tán và manh mún; chưa tạo được một sân chơi bình đẳng; nguồn tuyển sinh không ổn định và chưa đưng các yếu tố thiếu bền vững, do có sự phân biệt đối xử trong tuyển dụng và đào tạo, do chất lượng đầu vào còn có nhiều bất cập.

Thứ năm, truyền hình hội nghị trực tuyến càng nhiều điểm thì chi phí càng thấp, nhưng sẽ vấp phải một mâu thuẫn đó là cơ hội giao tiếp, thời lượng giao tiếp giữa người dạy và người học càng ít, người dạy chỉ trả lời được một số câu hỏi ở một số điểm và đôi khi câu hỏi đó là không cần thiết đối với nhiều điểm. Mâu thuẫn này cũng chính là khó khăn mà chúng ta cần phải giải quyết trong quá trình triển khai đào tạo trực tuyến bằng truyền hình hội nghị. Qua thực tế ở Trung tâm Đào tạo Từ xa - Đại học Huế,

chúng tôi thấy rằng, để giải quyết mâu thuẫn này, thì ngoài hình thức truyền hình hội nghị cần bổ sung các hình thức tương tác khác giữa người dạy và người học như nâng cấp trang Web thành một cổng thông tin điện tử với nhiều chuyên mục với nhiều nội dung. Chỉ tính riêng trang Web của Trung tâm bình quân mỗi ngày có đến 3.000 đến 5.000 lượt người truy cập. Chính sự bổ sung này đã giải quyết một cách căn bản khó khăn trên

2.3. Một số giải pháp phát triển truyền hình hội nghị trong đào tạo từ xa ở nước ta hiện nay

- Để tạo điều kiện cho người học ở các cơ sở đào tạo từ xa ở Việt Nam được tiếp cận công nghệ đào tạo mới cần có sự hợp tác, giúp đỡ quốc tế và sự đầu tư của nhà nước trong việc xây dựng không gian giáo dục chung; đảm bảo công bằng trong giáo dục; thực hiện tốt chính sách ưu đãi trong giáo dục, đặc biệt là những đối tượng ở vùng sâu, vùng xa, vùng kinh tế - xã hội khó khăn.

- Xây dựng đồng bộ cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin, truyền thông gắn với đào tạo nguồn nhân lực theo nhu cầu xã hội. Nhà nước cần khuyến khích và hỗ trợ một phần kinh phí cho các cơ sở giáo dục đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo nguồn nhân lực phục vụ sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và sự phát triển kinh tế xã hội ở các địa phương.

- Các cơ sở đào tạo trong cả nước cần tăng cường hợp tác trong việc xây dựng và phát triển đội ngũ giảng viên cả về số lượng, chất lượng và cơ cấu; chuẩn hóa theo đúng chuyên ngành, chuyên môn và năng lực giảng dạy theo hướng đào tạo trực tuyến thích ứng với điều kiện cạnh tranh và hội nhập.

- Chủ động hội nhập quốc tế trong giáo dục và đào tạo; trong hội nhập trước hết phải tiếp thu nền khoa học tiên tiến, phương pháp học tập tích cực sáng tạo, việc ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo một cách linh hoạt nhằm góp phần tích cực trong việc xây dựng xã hội học tập.

- Kết hợp chặt chẽ hình thức truyền hình hội nghị với các hình thức giảng dạy khác trong đào tạo từ xa như thư điện tử, diễn đàn thảo luận, phim học tập. Kết nối Internet trên diện rộng với tất cả các cơ sở tiếp nhận chương trình đào tạo từ xa và các cơ sở liên kết đào tạo với trung tâm; tăng cường hướng dẫn và khuyến khích người học sử dụng các phương tiện công nghệ thông tin vào trong quá trình học tập.

3. Kết luận

Trên đây là những thuận lợi, khó khăn và giải pháp trong việc triển khai đào tạo từ xa bằng hình thức truyền hình hội nghị đa điểm ở nước ta hiện nay. Hình thức này đã được Trung tâm đào tạo từ xa – Đại học Huế thực hiện trong quá trình chuyển đổi từ mô hình đào tạo truyền thống qua mô hình đào tạo hiện đại - ứng dụng công nghệ thông tin. Vấn đề đặt ra là làm sao vừa phát huy được thuận lợi và khắc phục được khó khăn, lại

vừa kế thừa được những mặt mạnh của phương thức truyền thống, vừa tiếp cận được những thành tựu của công nghệ thông tin và phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội Việt Nam. Đào tạo trực tuyến bằng hình thức truyền hình hội nghị không thể tránh khỏi những vấp vấp ban đầu, nhưng nó sẽ phát triển nhanh trong tương lai. Công nghệ thông tin đang mang lại cho đào tạo từ xa một công cụ để khẳng định vai trò và vị thế của mình trong việc kiến lập một nền tảng vững chắc cho một mô hình đào tạo mới; trong việc đưa hình thức giáo dục từ xa ở nước ta hội nhập vào xu hướng chung của khu vực và thế giới. Phát triển bền vững nguồn lực con người thông qua giáo dục suốt đời bằng phương thức giáo dục từ xa đang đòi hỏi vượt ra ngoài cung cách đào tạo truyền thống. Ứng dụng truyền hình hội nghị trong đào tạo từ xa là một xu thế tất yếu trong nền giáo dục điện tử của mọi quốc gia và có thể xem đó là bước đầu tiên, trong quá trình chuyển đổi từ các đào tạo cũ qua cách đào tạo mới đối với hình thức giáo dục từ xa ở nước ta hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2006.
- [2]. Dương Phú Hiệp. *Tác động của toàn cầu hoá đối với sự phát triển văn hoá và con người Việt Nam*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2010.
- [3]. Bùi Thanh Giang. *Các công nghệ đào tạo từ xa và học tập điện tử (Elearning)*. Nxb Bưu điện, Hà Nội, 2004.

VIDEO CONFERENCING IN DISTANCE EDUCATION ADVANTAGES, DISADVANTAGES AND SOLUTIONS FOR DEVELOPMENT NOWADAYS

*Nguyen Van Hoa
Distance Training Center, Hue University*

SUMMARY

Under competitive and integrative conditions, distance education using video conferencing is facing both advantages and disadvantages. Besides such advantages as the development of information technology and distance education, the attention of our government, we still have to cope with disadvantages. Therefore, when transferring from traditional education form to the modern one applying information technology, we should find out effective solutions that are best suited to the present situation in our country. In the future, distance education using video conferencing will develop and actively contribute to the integration process as well as raise the competitiveness in education and training. Today, it is necessary for distance educational sites in Vietnam to apply video conferencing in training.